

Szórakozóhelyi drogfogyasztás és ártalomcsökkentés

Kun Bernadette
Nemzeti Drogmegelőzési Intézet

Előzmények

Kvantitatív kutatások I.

- Magyarországon a '90-es évek közepén készültek az első kutatások a szórakozóhelyi szcénában (elsőként Fejér (1998) terepmunka módszerrel és résztvevő megfigyeléssel)
- **1. kvantitatív felmérés: 1997 őszén** (Demetrovics, 1998) - 373 fő; 7 budapesti helyszínen
- **2. kvantitatív felmérés: 1999 őszén** (Demetrovics, 2001) - Budapest, Szombathely, Miskolc, Debrecen és Pécs; 1507 fő, 27 helyszínen
- **3. kvantitatív felmérés: 2003 ősz/tél** (Demetrovics, 2005) – budapesti partiszcéna; 1051 fő, 33 partiról

Kvantitatív kutatások II.

- 3-as helyszín-felosztás:
 - *diszkók* (hétvégi nyitva tartás, állandó helyszín, pop/tánc zene és kisebb mértékben elektronikus irányzatok is)
 - *partik* (alkalmi – szervezőkhöz, és nem helyszínekhez kötött – rendezvények, kizárólag elektronikus zenei irányzatok, DJ-k)
 - *klubok* (állandó helyszín, nem csak hétvégén van nyitva, beszélgetésre is alkalmas helyszín, a táncolás mellett egyéb szórakozási lehetőségek is jelen vannak a kínálatban)
- Partszcénán belül: további differenciálódás

Kvantitatív kutatások III.

1. a prevalencia értékek lényegesen magasabbak, mint a normál populációban (2, ill. 4-6-szoros)
2. szociális-rekreációs mintázatú szerfogyasztás
 1. a droghasználat dominánsan alacsony intenzitású
 2. a kannabisz-használattól eltekintve a rekreációs környezethez kötődik
 3. társas együttlétek által meghatározott
3. szocio-demográfiai jellemzők, ill. munkával, tanulással kapcsolatos tevékenységek, valamint pszichológiai jellemzőket tekintve nem mutatnak devianciát
4. helytípusok szerinti differenciálódás:
 - elektronikus zenei irányzatokat (house, techno, trance, goa, breakbeat stb.) játszó, parti-típusú helyeken

Kvantitatív kutatások IV.

5. Budapesten jelentősen magasabb prevalencia értékek (több parti)
6. legelterjedtebb: kannabisz, de a rekreációs színtérhez a legszorosabban a pszichostimulánsok (amfetamin és ecstasy) kapcsolódnak
7. férfiak: magasabb élet- és elmúlt havi prevalencia értékek
8. a hazai értékek és más európai országok értékei között nincsenek jelentős eltérések

Elektronikus zenei irányzatok és droghasználat (Demetrovics, 2005)

<i>stílus</i>	<i>drog</i>	<i>N</i>	kannabisz	amfetamin	ecstasy	kokain	LSD	herbál drogok	ketamin	PCP	GHB
Drum 'n' Bass		202	91,6	47,0	56,4	31,7	42,6	36,0	16,3	11,4	8,2
Breakbeat		225	84,9	38,5	44,3	23,5	38,7	26,6	11,8	4,5	2,3
Goa		205	93,2	65,5	72,9	42,3	53,2	49,7	28,1	8,6	8,9
Techno		159	79,9	64,8	73,0	28,3	35,8	14,2	40,9	14,0	9,9
House		35	80,0	57,1	62,9	37,1	40,0	25,7	25,7	2,9	12,1
Trance		39	79,5	59,5	63,2	24,3	23,1	8,1	21,6	8,1	2,7
Kísérleti elektronika		46	76,1	31,1	34,8	26,7	34,8	20,0	11,1	6,5	0,0

Az egyes drogokat kipróbálók aránya a különböző elektronikus zenei irányzatokat látogatók körében (Demetrovics, 2005).

Országos kvalitatív kutatás

(Demetrovics, Kun, Nádas, Vadász, 2008)

A kutatás főbb célkitűzései

- a korábbi kutatások: a szórakozóhelyeket látogató fiatalokra koncentráltak → ebben a kutatásban a szcéna egyéb résztvevőit szólítottuk meg
- Kvalitatív módszer
- Országos képet kapjunk
 - a fiatalok szórakozóhelyi drogfogyasztásának jellemzőiről
 - a szórakozóhelyeken megjelenő ártalomcsökkentési formákról
 - a szcéna egyéb résztvevőinek véleményéről, attitűdjeiről, tudásáról a biztonságos szórakozással kapcsolatosan

Módszer I.

- 10 város (minden régió; legnagyobb városok):
Budapest, Győr, Szombathely, Veszprém, Pécs,
Szeged, Debrecen, Eger, Miskolc és Siófok
- Szórakozóhelyek:
 - összesen 365, ebből 35 szerepelt a vizsgálatban
(Bp-en 14, többi város: 2-3)
 - hármás felosztás
- Eszköz:
 - félig strukturált interjúk, telefonos megkérdezéssel

Módszer II.

- Interjúalanyok:
 - Szórakozóhelyek tulajdonosai ill. üzemeltetői
 - Szórakozóhelyek alkalmazottjai
 - Drogambulanciák munkatársai
 - Partiszervíz szolgáltatások munkatársai
 - Krízisintervenciós osztályok munkatársai
 - Rendőrség képviselői
 - Országos szinten: kábítószerügyi koordinációért felelős államtitkárok, BSzP kialakításában részt vevő személy, a Nemzeti Nyomozó Iroda Kábítószerbűnözés-elleni osztályának vezetője, DJ, partiszervezők

Eredmények

A problémaészlelés nézőpontjai

A drogpolitika nézőpontja

- A rekreációs színtérre specifikus szerhasználat jellemző
- Szórakozóhelyek tulajdonosainak és alkalmazottjainak ellenérdekeltsége
- Probléma iránti érzéketlenség, kevés motiváció a szórakozóhelyek részéről
- Ártalomcsökkentési és prevenciós szemlélet terjesztésére lenne szükség

„Megpróbáltunk nem állami kényszert alkalmazni, kiderült, hogy nem elég. Nem tudtunk olyan állami nyomást gyakorolni, ami ellensúlyozná az ellenérdekeltséget.”

A rendőrség nézőpontja

- Legális és illegális szerek fogyasztása gyakoribbá vált
- Droghasználat kezdetének fiatalabb életkorra tolódása
- Razziázás hozzátartozik munkájukhoz – városonként eltérő gyakorisággal
 - felsőbb utasítás
 - terjesztők elfogása
 - elrettentő hatás
 - a fogyasztók elkapása nem cél
- Lefoglalt szerek főként kannabisz- és amfetaminszármazékok
- Több fiút tartóztatnak le
- Legkönnyebben az önkormányzattal és a civil szervezetekkel tudnak együttműködni
- A szórakozóhelyekkel nem elégséges együttműködés

„Ők ide is, oda is játszanak. Mivel ez egy kis város, ezért nem merik megtenni, hogy elutasítóak a rendőrséggel szemben. De annyira nem zárkóznak el a drogterjesztéssel kapcsolatban sem (a hely előtt, illetve a parkolóban). Vagyis kettős játékot játszanak.”

A krízisintervenciós központok tapasztalatai

- 10 városból csak 4-ben (Budapest, Győr, Szeged, Veszprém) készíthettünk interjút → visszautasítások okai:
 - 1) továbbirányítás, 2) nem találkoznak illegális szerhasználóval a rendszerben, 3) megkeresésre nem kaptunk visszajelzést
- Tapasztalatok:
 - Bp-en lényegesen több egészségügyi probléma
 - Többség legális szerhasználattal kapcsolatos
 - Illegális szerek közül: ecstasy és amfetamin – a kannabisz szerintük inkább lakáshoz/házibulihoz köthető
 - Alkohol és illegális szer kombinációjának használata
 - Fiúk nagyobb számban jelennek meg a rendszerben
 - Szükség lenne: önálló részlegekre és intézményekre, ill. szakmai egységesség megteremtésére

„A kábítószer-probléma miatt nálunk megfordulók kétharmada diszkódrogos – vagyis speedet, ecstasyt használ, nem egyszer alkohollal is keverve.”

A drogambulanciák tapasztalatai

- Növekvő tendencia és egyre fiatalabb kori kipróbálás
- Extrém mértékű szerbevitel (pl. 10-15 ecstasy egy éjszaka során)
- A pácienseknek kb. 10-40%-a érkezik szórakozóhelyi szcénából
- Leggyakoribbak: kannabisz, ecstasy és amfetamin
- Herbáldrogok, politoxikománia, alkohol és illegális szerek együtt
- Fiú dominancia
- Túlnyomó többségük az elterelés révén kerül kezelésbe
- Életvezetési és párkapcsolati problémák, céltalanság, jövőkép hiánya, önismereti problémák
- Rendezett háttér, átlagos szociális státusz
- Fejlesztés: egységes ártalomcsökkentési szemlélet, több BSZ

„Problémás, hogy csak így tudják elképzelni a szórakozást. Többen, amikor kiszálltak ebből, rádöbbsentek ennek az ürességére. Például, amikor tiszta fejjel visszament megnézni a helyet, ahol bulizott, akkor megdöbbsent; úgy látta, mintha „szétmennének az arcok”.”

A szórakozóhely-tulajdonosok és - üzemeltetők nézőpontja 1.

- Zenei stílus szerinti differenciálódás → zene által befolyásolhatják a szerhasználati szokásokat maguk is
- Kannabisz, ecstasy és amfetamin
- egyharmaduk: semmilyen droghasználattal kapcsolatos problémát nem észlel
- egynegyedük: alkoholhasználatból több probléma
- Általában nincs stratégia a probléma kezelésére
- Több mint felük: droghasználónak el kell hagynia a helyet
- Kb. kétharmaduk nem hallott a BSZP-ről

A szórakozóhely-tulajdonosok és - üzemeltetők nézőpontja 2.

- 1/4: kifejezetten ellenzi az ártalomcsökkentő szemléletet
 - ”droghasználatra való ösztönző hatás”
 - anyagi okok
 - „a drogosok érdekében?”
- Szellőztetés és az ingyenes ivóvíz a leggyakrabban megvalósuló feltételek (kb. 1/3)
- Legritkábban megvalósuló feltételek: szóróanyagok; legolcsóbb italként alkoholmentes; egészségügyi szakember jelenléte; személyzet drog-megelőzési képzése; beléptetéskor átvizsgálás; be- és kilépők számlálása
- Probléma megoldása: magasabb szinteken → távolítás

„A drogosok érdekében?! ... Nem hiszem, hogy ezeket az intézkedéseket nekünk fontosnak kellene tartani. Aki iszik, annak sem teszünk ki hányóvödröt.”

A szórakozóhelyek alkalmazottjainak nézőpontja 1.

- Zenei stílus szerinti differenciálódás
- Egyharmaduk: nem tudta megítélni a szerhasználati szokásokat
- Kannabisz, ecstasy, amfetamin
- Kokain: Budapest, Szeged, Veszprém
- Alkoholfogyasztás kapcsán több problémát tapasztalnak
- Minden 5. személy: sosem találkozott még drogfogyasztás miatt kialakuló problémával, de akik igen, azok leggyakrabban:
 - fizikai rosszullét, agresszív viselkedés, „kezelhetetlenség”, „bepörgés”, hirtelen kedélyváltozások, „beparázás”

„Azon a 3-4 techno bulin teljesen más a közönség, a buli is teljesen másról szól.”

„Ha valakit meglátok kábítószerrel fogyasztani, akkor azonnal szólnom kell a biztonságiaknak.”

A szórakozóhelyek alkalmazottjainak nézőpontja 2.

- 1/3: nincs semmilyen stratégia a drogprobléma kezelésére
- Háromnegyedük: szerhasználók kirakása
- Egynegyedük:
 - biztonságiaknak szólni
 - rendőrséget nem hívnak
- 50%: fontosnak tartja az ártalomcsökkentési törekvéseket (többiek: nem fontos, ill. elősegíti a szerhasználatot)
- A legtöbb esetben megoldott kérdés: szellőzés (57%)
- 7% említette, hogy működik náluk partiszervíz szolgáltatás – de: tulajdonosok és segítők szerint több helyen
- Probléma megoldása: felvilágosítás, ill. felsőbb szinteken

A partiszervíz szolgáltatásokban dolgozó segítők nézőpontja 1.

- Győr, Miskolc, Szeged és Szombathely kivételével minden városban
 - Budapest: Kék Pont
 - Debrecen: Mozgó Társ Szolgálat
 - Eger: Agria Party Service
 - Siófok: pécsi Buli Segély
 - Veszprém: Buli Segély
- Szerhasználók egyre tájékozottabbak
- Stílusok szerinti differenciálódás
- 1. kannabisz, ill. ecstasy és amfetamin
- További szerek: LSD, kokain, gyógyszerhasználat
- Legális és illegális szerek kombinációja
- A fiúk gyakrabban fordulnak hozzájuk

„A szórakozóhely-tulajdonosok ma is sok helyen úgy érzik, hogy a service által adott víz, vagy keksz csökkenti a forgalmat, és ha a helyen jelen van valamilyen ártalomcsökkentő szervezet, akkor ott biztos droghasználók is vannak.”

A partiszervíz szolgáltatásokban dolgozó segítők nézőpontja 2.

- **Kapcsolatfelvétel leggyakoribb okai:**
 - Információk kérése
 - Ijedtség
 - Fizikai problémák – pl. rángatózás, fogkocogás
 - Egészségügyi problémák – pl. vérnyomás
 - Memória problémák
 - Depressziós tünetek
 - Pánikroham ill. attól való félelem
 - Életvezetési, motivációs, párkapcsolati problémák
 - Tanulmányi, munkahelyi problémák
- Általában távoznia kell a droghasználónak – de ált. atrocitások nélkül megoldják
- **Probléma megoldása:**
 - Infrastrukturális fejlesztések
 - Több partiszervíz
 - Tulajdonosok motiválása, érdekeltté tétele
 - Több szakember jelenléte
 - BSZP állami támogatása, ill. több pályázati lehetőség
 - Razziák megszüntetése
- **Nagyon kevés együttműködést tapasztalnak a szórakozóhelyek részéről**

Összegzés

- Elsődlegesen az elektronikus zenei stílusokhoz kapcsolódik az illegális szerhasználat
- A szórakozóhelyek képviselői egyértelműen hárítják a kérdést
- Tartanak a hely stigmatizálódásától, illetve rendőrségi ellenőrzésektől
- A szórakozóhelyeken nincs kialakult stratégia a droghasználat miatt megjelenő problémák kezelésére
- Többségében jellemző a /problémás/ droghasználó kiutasítása a helyről
- A problémát magasabb szinten látják megoldandónak
- A másik oldalt (segítőket) tekintve: ártalomcsökkentési szemlélet nagyobb hangsúlyt kap

Hivatkozások

- Fejér B. (1998): *Az LSD kultusza. Egy budapesti kulturális színpad krónikája*. MTA PI, Budapest.
- Demetrovics Zs. (1998): *Drog és Disco Budapesten. Táncos szórakozóhelyeket látogató fiatalok szocio-demográfiai jellemzői és drogfogyasztási szokásai*. Budapesti Szociális Forrásközpont, Budapest.
- Demetrovics Zs. (2001): *Droghasználat Magyarország táncos szórakozóhelyein*. L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- Demetrovics Zs. (2005): A rekreációs környezetben megjelenő droghasználat alakulása Magyarországon. In: Borsi É., Portörő P. (szerk.): *Jelentés a magyarországi kábítószerhelyzetről 2005*. ICSSZEM, Budapest. 81-89.
- **Demetrovics Zs., Rácz J. (szerk.) (2008): *Partik, drogok, ártalomcsökkentés. Kvalitatív kutatások a partiszcénában*. L'Harmattan Kiadó, Budapest.**

Köszönöm a figyelmet!

kun.bernadette@ndi-int.hu